

Budapestre vonatkozó újságcikk

Tárgy

792

Hely

Nemzeti Színház

Idő

"1919"

Személy

Szerző:

Losonczy Zoltán

Cím:

A fekete lovas

Forrás:

Pesti Napló

Bn.

(Hélv.)

1919. XII. 6

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(C)

Közp. nyomat. XX. cs. 23. sz.

A fekete lovas

— Herceg Ferenc új színműve a Nemzeti Színházban —

A Nemzeti Színházban ma este ünnep volt. Ünnepeltek egy magyar író, egy színjátékot és ünnepeltek egy nagy érzést, amely az író ihletéből áradt a szenvedések nyomán új, nemes ütemekre dobogó magyar szívekbe. S ebben az érzésben a színpad és a nézőtér egy hangra hangoltan, boldog, könyves meghatottsággal ölelkezett össze olyan forrósággal, amely példa nélkül való a magyar színpad esztendőkre visszanyúló történetében.

És ezt a legmagyarabb történetet, amely klaszikusan nagy pózokat tett természetesekké: sirva megcsókolni a magyar földet, megölelni a levegőt, amely a Kárpátok felől jön, szerelmesen gondolni a rónaságra, megesküdni a háromszínű zászlónak, mind-mind ezeknek a felujjongó és felzokogó vágyaknak életet adó történetet bánáti svábok csináltak végig előttünk a színpadon. Egy sváb város életéből néhány napnak a históriája: ez *A fekete lovas* meséje. Az idő: 1848. Mindjárt a márciusi napok után. Kossuth a Bánátban még csak prókator, Petőfiről még nem tudnak, a nemzetiszin a fekete-sárga, az éltető napfény Ferdinandus császár. A város jóllakott békeességében még gunyosan beszélnek a pesti revolúcióról, de jönnek a szerb martalócok és a várost nem védik meg a császár katonái.

A polgárok és parasztok maguk fognak fegyvert, az élükre egy vörössipkás honvéd százados

áll, az ágyukat aradi honvédek hozzák, a harcot pedig Rózsa Sándor szegénylegényei döntik el. Győznek. És a kemény sváb koponyák gyönyörű csodára nyílnak meg: megérik azt, amit megmagyarázni nem lehetett nekik, hogy ők magyarok és az ajándékba kapott földjük most lett igazi jusszon az övék, amikor kaszával, vasvillával megvédték a vörössipka után rohanva. A históriai hűség nem tud megállni ennél a diadal-napnál, Damjanich felmentő serege nem jöhet és a martalócok — most már a császár generálisának vezetésével — mégis urak lesznek a városban. De ez a szomorúság még sem lehangoló, mert most találják meg a legszebb szavak az új érzést és a legdrágább esküt — az unokák nevében is — a magyar lobogóra, amely, amint vigaszos reménységgel zokogják: vissza fog jönni.

Istenem, ezt mondani, ezt hinni és elhiteni máma. Herceg Ferenc ezt el tudta hitetni és ezért sirt és tombolt ezen az ünnepi estén a színház. Hogy a történet, amely ennyi jót és szépet adott, nem ugynevezett kerek dráma. Hát nem az. Hogy modern hasonlathoz nyuljunk — bár óvatosan és félve mondjuk ki a szót — legyen revü, a legszebb históriai színjátékká nemesedett revü. Nem emberek története, hanem egy kornak és azon keresztül reánk ragyogva egy nagy érzésnek a drámája szól hozzánk. Ami az emberekkel történik nem is fontos, a szerelemek, amelyek illatoznak benne, halovány epizódok. Nyomorult, kis szerelemek, életek, sorsok: minden jelentéktelen, csak keret a magyar legendához, amely ideszállt suhogva fölénk és megvigasztalt minket, ma vigaszra szorulókat.

A fekete lovas — a Bánátban akkor a veszedelem babonás jelenése — most is kísért a magyar horizonton. Herceg Ferenc deklamációja elűzte ma este, mint ahogy elkergették egyszer a vörös-sipkások.

A bemutató közönsége ezt ünnepelte egész este meleg érzéssel. A felvonások végén viharzott a taps, a szerzőt újra, meg újra látni akarták. A második felvonás különösen hatalmas erejű volt, úgy hogy csak akkor halt el a taps, amikor a vasfüggönnyt a harmadik felvonáshoz ismét felgördítették. Herceg Ferenc nagy színpadi sikerei után egy külön büszkeséggel gondolhat a mai estére: a magyar lelkeknek költője volt.

Az előadást méltóképpen készítette elő a Nemzeti Színház. Gál Gyula, aki egy gazdag bánáti se-lyemgyárost játszott, művészettel tette nyilvánvalóvá azt a varázslatos átalakulást, amely a sváb szívből megtörtént. Kiss Ferenc honvédszázadosa a vörössipkás legendát éreztette meg olyan erővel, amely a színpad legnagyobbjaé. Nemes patinája volt Mihályfi Károly idősb Hoffer Bálintjának. Márta Erzsébet finom alakítása, Aghy Erzsébet gyöngéd tavaszi hangjai, Cs. Alszeghy Irma tipikus Hoffernéje, valamint a többi szerepben Abonyi Géza, Hajdu József, Fehér Gyula, Kürthy György, Várkonyi Mihály, Mészáros Alajos, Peitges Sándor, Turányi Alajos, Bodnár Jenő mind megérdemlik, hogy dicsérettel emlékezzünk meg róluk.

A színház előkelő közönségének sorában a tapsolókkal együtt ünnepelte József főherceg és Augustia főhercegné.

Losonczy Zoltán.